

การพัฒนาแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น^{1*}

The Development of Disciplinary Building Model in Lower Secondary School setting of Service mind, Self - sacrifice and Sympathy with other people

ผู้วิจัย อมลวรรณ วีระธรรมโม²

Amonwan Werathummo
amonwan_w@hotmail.com

วิวัฒน์ ขัตติยะมาน³

Withawat Khattiyamarn

สุเทพ สันติวารานนท์⁴

Suthep Suntiwaranon

ชวพงษ์ เมธีธรรมวัฒน์⁵

Chawapong Matheetemmawat

ฐากร สิทธิโชค⁶

Thakorn Sittichok

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบและกลไกการเสริมสร้าง
วินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) ศึกษาผลการนำรูปแบบ กลไกการ
เสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไปใช้ในสถานศึกษา

มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 สร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น
วิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 2 ปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ในสถานศึกษาจำนวน
5 โรงเรียนเป็นวิจัยกึ่งทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ
ในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) แบบประเมินวินัย
ด้านจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนวรนาธิเฉลิม จ.สงขลา โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ จ. สงขลา โรงเรียนบ้านสำนักกอ จ.พัทลุง โรงเรียน
ชะวอดเศรษฐมวิทยา จ.นครศรีธรรมราช และโรงเรียนวิเชียรมาตุ 2 จ.ตรัง ในปีการศึกษา 2559 กำหนด
เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนละ 50 คน รวม 250 คน

¹ ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴ รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

⁵ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁶ อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผลการวิจัย

1. รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างด้านวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมด้านความมีมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.17) และมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1) ให้ความสำคัญกับตัวนักเรียน (Human Oriented) ในมิติความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Right)

2) เน้นการปรับเปลี่ยนเจตคติที่เกิดจากความต้องการเปลี่ยนจากภายในตัวตนของนักเรียน (Internal Change)

3) ใช้กิจกรรมเป็นฐานในการสร้างเจตคติที่ดีและเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อสร้างความยั่งยืน (Active Learning for Sustainable)

4) ความตั้งใจจริงใจ ใส่ใจ จริงจังต่อเนื่องของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Caring and Continuing)

5) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Participation)

6) ยึดมั่นในตัวครูคือผู้สร้างผู้เรียนที่มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีกระบวนการคิดและกระบวนการปัญญา (Teacher as Student Contributors)

สำหรับกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ใช้กลไกการบริหารคุณภาพ (PDCA) เป็นที่เรียกว่า 3S Model เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

2. ผลการนำรูปแบบและกลไกไปใช้ในสถานศึกษา

1) ระดับวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้าน (จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) และภาพรวมพบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน อยู่ในระดับมาก แต่ประเมินโดยครูอยู่ในระดับปานกลาง

2) ระดับวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้าน (จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) และภาพรวมระหว่างใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยครูอยู่ในระดับมาก

3) ระดับวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้าน (จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) และภาพรวมหลังใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยครูอยู่ในระดับมาก

4) ความสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างผลการประเมินวินัยนักเรียนภาพรวม ประเมินโดยตนเอง โดยเพื่อน และ โดยครู มีความสัมพันธ์กัน (ทิศทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5) ผลการเปรียบเทียบวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้านและภาพรวมก่อนใช้รูปแบบ กับ ระหว่างใช้รูปแบบซึ่งประเมินโดยนักเรียน พบว่า ระหว่างใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

6) ผลการเปรียบเทียบวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้านและภาพรวมก่อนใช้รูปแบบ กับ หลังใช้รูปแบบซึ่งประเมินโดยนักเรียน พบว่า หลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

7) ปัจจัยของความสำเร็จที่สำคัญที่สุด คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ที่จะต้องมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันแต่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันซึ่งประกอบด้วย

- ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ที่คอยสนับสนุนในระดับนโยบาย สร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาให้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการบูรณาการด้านวินัยสู่สถานศึกษา โดยทำหน้าที่เป็นโค้ช พี่เลี้ยง คอยกำกับ ติดตาม และให้กำลังใจให้แก่ครูในการเสริมสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้การดำเนินการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาเป็นไปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

• ครูมีบทบาทเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในฐานะผู้สร้างและผู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ครูเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนวินัยในสถานศึกษา เป็นผู้ทีใกล้ชิดกับนักเรียนในฐานะผู้ร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับนักเรียน ครูถือเป็นตัวแบบในด้านวินัยของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

• นักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมด้านวินัย ดังนั้น นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยด้วยตนเองด้วย ในความเป็นจริงนักเรียนมีศักยภาพและมีความปรารถนาที่จะเป็นคนดี มีวินัยอยู่ภายในตัวเอง หากเปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วมจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะด้านวินัยที่ยั่งยืน

• ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่จะเชื่อมโยงวินัยจากสถานศึกษาไปสู่บ้านและชุมชน กลุ่มบุคคลเหล่านี้ควรได้มีส่วนร่วมรับรู้ในการสานต่อกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนต่อไป

คำสำคัญ : รูปแบบการสร้างวินัย, จิตอาสา, เสียสละ, เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

Abstract

Research on Development of Mechanism of Disciplinary Enhancement Pattern in School Setting of Basic Level of Service mind and Sympathy with other People has 2 purposes : 1) Create patterns and mechanism of disciplinary enhancement in school setting of service mind , sacrifice and sympathy with other people (. 2) Implement pattern and mechanism of disciplinary enhancement in school setting

The results of this research are follows ;

1. From synthesis of the study, it was found that main principles in building disciplines of service mind, self-sacrifice and sympathy with other people to implement for students in pilot lower secondary school setting. It was found that main principles were as follow ;

- 1) Giving importance to students as human oriented in dimension of human right.
- 2) Focusing on adjusting students' attitudes from internal change
- 3) Doing activity - base in building good attitudes and learning from practice to build active learning for sustainability
- 4) Caring and Continuing with related personnel.
- 5) Giving importance for every related participation.
- 6) sticking with principles of teachers as student. Contributors to hold disciplines, morality , ethic , having thinking and intellectual process.

2. The results of taking the pilot study to implement in 5 school :

- 1) Before using pattern teachers evaluate at the middle level and students self - evaluate and peer evaluate at the high level
- 2) During using pattern ; teachers , students and self – evaluate and peer evaluate at the high level.

3) After using pattern : students evaluate themselves, peers and teachers at high level in every item.

4) The relation between teacher student and peer ' s Openion about Discipline have positive direction

5) Compare the opinion of students evaluate themselves, between before and while using pattern at high level in every item.

6) After using pattern : compare the opinion of students evaluate themselves, at high level in every item at significant .01 .

7) The important saucers factors are the persons who related with the school and they are collaborative working with all together.

And It has also found that school disciplinary building of service mind, self – sacrifice, and sympathy with other people in lower secondary level can be effective if the collaboration from internal and external school setting has been carried out. If lack of serious collaboration takes place, the results can be ineffective. Lf in school setting administrators seriously mandate policies, are willing to be mentors and coaches for teach and give importance and clearly perform school disciplinary building, they can work parallel with teachers as coaches and mentors for students, encourage them to find ways to build their own disciplines and keep on doing in order to build positive disciplines and honor every concern, good examples for students to adapt their behaviors. School atmosphere need to be love, warm, sincere atmosphere. Be good role models for students to adjust their behavioral disciplines leading to love, unity in group to show disciplines in social dimension patterns to change students from inside out sustainably.

Keyword : Disciplinary Building Model, Service mind, Self - sacrifice and Sympathy with other people

บทนำ

วินัยเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคนในประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็น ประเทศญี่ปุ่น เยอรมัน เกาหลีใต้ และประเทศฟินแลนด์ ประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนของประเทศให้มีวินัยเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทย การสร้างวินัยเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นอยู่ เนื่องจากเป็นปรับรากฐานในการสร้างคนไทยที่มีคุณภาพในอนาคต ดังที่พระธรรมปิฎก (2538: 8-12) ได้นำเสนอไว้ว่า วินัยที่แท้ในความหมายที่กว้าง คือ ระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิต และสังคมมนุษย์ เป็นการจัดสรรโอกาสทำให้ชีวิตและสังคมมีระบบระเบียบ และมีโอกาสเกิดขึ้น ทำให้ทำอะไรๆ ได้คล่อง ดำเนินชีวิตได้สะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบ ก็สูญเสียโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตและทำกิจการของสังคมให้เป็นไปด้วยดี ตลอดจนทำให้การพัฒนาได้ผล ดังนั้น การพัฒนามนุษย์ในระยะยาวจึงต้องมีวินัยเป็นฐาน เพื่อให้มนุษย์สามารถนำศักยภาพของตนออกมา ร่วมสร้างสรรค์สังคมอย่างได้ผล ถ้าชีวิตและสังคมขาดวินัยย่อมทำให้เกิดความวุ่นวายต่างๆ ในที่สุดก็จะสูญเสียโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิต และทำกิจการของสังคมให้เป็นไปด้วยดี

แต่ในปัจจุบัน สังคมไทยกำลังประสบกับปัญหาความไร้วินัยของคนในสังคม เห็นได้จากการที่สังคมเต็มไปด้วยอันตรายและความเสี่ยงหลายประการ ทั้งปัญหายาเสพติด การแก่งแย่งชิงดี การทุจริต และประพฤติดมิชอบ การขาดความรับผิดชอบ การทารุณและทำร้ายร่างกาย อาชญากรรม เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลจากการศึกษาสภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 93-96) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า คนในอนาคตควรเป็นคนที่มีระเบียบวินัย เพราะในโลกยุคแห่งการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก การมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดระเบียบข้อมูลข่าวสารให้อยู่ในที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ลักษณะชีวิตของการมีระเบียบวินัยมีความสำคัญในอนาคต ไม่ควรปล่อยให้เกิดสภาพของ ‘ทำอะไรตามใจคือไทยแท้’ ต่อไป มิเช่นนั้นจะเกิดความสับสน ไร้ระเบียบ ก่อให้เกิดการขาดประสิทธิภาพ ขาดความน่าเชื่อถือ อันจะเป็นการยากที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : ข) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาที่เป็นบทบาทของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ต้องช่วยกันโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องดำเนินการเรื่องนี้อย่างเร่งด่วนและสอดคล้องกับการศึกษาของ ดัคเวอร์ธและซาลิกแมน (Duckworth and Seligman (2005:125) พบว่า การมีวินัยในตนเองของนักเรียนสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ การควบคุมให้นักเรียนมีวินัย รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับจะให้นักเรียนมีพฤติกรรมดี และเป็นไปตามความคาดหวังที่วางไว้

คณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยทักษิณได้รับผิดชอบพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในสถานศึกษาให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางพื้นฐานการมีวินัยที่เป็นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม เนื่องจากเหตุผล ดังต่อไปนี้

- ทำให้บุคคลมีความคิดขั้นสูงช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา จิตอาสาเมตตา การให้มากกว่าการรับทำให้ได้พบความสุขที่เกิดจากการให้ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับ

- บุคคลที่มีจิตอาสาย่อมเป็นที่รักใคร่ของบุคคลรอบข้าง เพราะมองเห็นคุณค่าในความคิดที่มีอยู่ในบุคคลนั้น มากกว่ามูลค่าของทรัพย์สินใดๆ นอกจากนี้ยังเป็นการผูกมิตรแท้ได้อย่างยั่งยืน
 - ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันดูแลรักษาสถานที่สาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว
 - ทำให้สังคมน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ พึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน
- คณะผู้วิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณได้พัฒนาระบบและกลไกที่มุ่งหวังให้สถานศึกษาออกแบบการสร้างวินัยให้แก่นักเรียนได้อย่างหลากหลาย มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยสามารถเสริมสร้างวินัยได้ทั้งในรูปแบบการบูรณาการในกลุ่มสาระวิชา ในกิจกรรมพัฒนานักเรียน กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หรือสาระเพิ่มเติม ซึ่งสถานศึกษาสามารถที่จะทำได้อย่างอิสระภายใต้กรอบของรูปแบบและกลไกที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอันจะทำให้ให้นักเรียนเกิดลักษณะเป็นผู้ที่มีวินัย มีลักษณะนิสัยในการควบคุมตนเอง สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ มีความซื่อสัตย์ มีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศ ประเทศชาติเกิดสันติสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. เพื่อปฏิบัติการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 50 คน จำนวน 250 คน

สมมติฐานการวิจัย

ความมีวินัยด้านด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียน หลังปฏิบัติการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงกว่าก่อนปฏิบัติการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. ได้คู่มือการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคใต้ได้มีการพัฒนาวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและสามารถเป็นต้นแบบการพัฒนาวินัยให้แก่สถานศึกษาอื่นๆได้
4. สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบและกลไกการพัฒนาวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไปขยายผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วทุกภาคทั้งประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2. ขอบเขตระยะเวลา ใช้เวลาดำเนินการ ๙ เดือน (มกราคม – กันยายน ๒๕๖๐)

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนละ 50 คน รวม 250 คน

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการมีวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

นิยามปฏิบัติการ

รูปแบบกลไก หมายถึง การกำหนดกรอบหรือแนวทางการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาบนพื้นฐานองค์ความรู้ที่ชัดเจน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 2) เป้าหมายของการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 3) รูปแบบการวินัยในสถานศึกษา 4) กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 5) คำอธิบายรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 6) เส้นทาง/กิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา และ 7) ตัวชี้วัดและแนวทางการประเมินวินัยในสถานศึกษา

การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะ/พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ครอบครัว และสังคมจิตอาสา หมายถึง จิตที่มีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วย สิ่งของ เงินทอง เวลาแรงกายและสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างสมัครใจ ไม่มุ่งหวังสิ่งใดตอบแทน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

1. วินัยต่อบุคคล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ความรู้ ชี้นำในสิ่งที่มีประโยชน์ชักจูงในสิ่งที่ดีงาม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เพื่อบรรเทาความต้องการของผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. วินัยต่อสังคม ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ให้บริการและอำนวยความสะดวกในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตั้งใจทำงานส่วนรวมจนสำเร็จ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนแสดงออกโดยไม่หวังผลตอบแทน

จิตอาสา หมายถึง จิตที่มีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วย สิ่งของ เงินทอง เวลาแรงกายและสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างสมัครใจไม่มุ่งหวังสิ่งใดตอบแทน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของความรู้
2. ชี้นำและนำสิ่งที่มีความประโยชน์ชักจูงในสิ่งที่ดีงาม
3. การใช้เวลาร่วมกันให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น
5. แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมื่อพบสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกต้องการช่วยเหลือ
6. ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้แก่การอำนวยความสะดวกแบ่งปันสิ่งของและให้คำแนะนำสิ่งที่ถูกต้อง

ควรแก่ผู้อื่น

7. ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคมพัฒนาสังคมและพฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อพัฒนาสังคมพฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่สนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคมตั้งใจที่จะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคมตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ

8. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

9. เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับพฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่สละกำลังกายกำลังทรัพย์และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

10. สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่ใหญ่หรือคนที่อ่อนแอกว่า

11. แสดงออกต่อคนในสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนการให้บริการและอำนวยความสะดวกการมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น

12. พยายามที่จะแบ่งเบาหรือบรรเทาความต้องการของผู้อื่น

ความเสียสละ หมายถึงการแบ่งปันให้แก่บุคคลอื่นที่ควรให้ด้วยกำลังกายทรัพย์สิน สติปัญญา พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1. ทางกายคือการช่วยเหลือผู้อื่นที่ทำการงานไม่ningดูตายช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์

2. ทางวาจาคือการแสดงความเห็นช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น

3. ทางใจคือให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่นที่สำนึกผิดไม่นึกสมน้ำหน้าเมื่อผู้อื่นเปลี่ยงพล้ำ

4. ทางทรัพย์สิน คือ การแบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้ที่ขัดสนและสละทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1. สามารถเข้าใจอารมณ์และความรู้สึก และการแสดงออกของผู้อื่นโดยสามารถเดาความรู้สึกของผู้อื่นจากการแสดงทางสีหน้าได้ พยายามแปลความหมายทั้งสีหน้าท่าทางครบข้าง

2. มีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่นเป็นความพยายามรวบรวมประสบการณ์ และความรู้สึกของตนเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ของคนอื่น

3. สามารถตอบสนองได้สอดคล้องกับสถานการณ์ พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้อื่นโดยใช้ภาษาท่าทาง และภาษาพูดที่เป็นไปในทิศทางที่เอื้ออำนวย บ่งบอกถึงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นได้ถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2) ศึกษาข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องอื่น ได้แก่ ครูผู้สอน นักวิชาการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษา

3) ถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติ (Best practice) ด้วยการสัมภาษณ์ สังเกต สทนากลุ่ม

4) ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตัวชี้วัดความมีวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

5) ร่างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

6) จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

7) วิพากษ์รูปแบบ กลไกและคู่มือการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย 1) ประเด็นสำหรับการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวินัยด้านจิตอาสาเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) ประเด็นในการวิพากษ์ ร่างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยด้านจิตอาสาเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ตอนที่ 2 ปฏิบัตินำรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในสถานศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน

1) เตรียมการภาคสนาม

2) จัดทำแผนปฏิบัติการ

3) ปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวรนาธิเฉลิม จ.สงขลา โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ จ. สงขลา โรงเรียนบ้านสำนักกอ จ.พัทลุง โรงเรียนชะวอดเคร่งธรรมวิทยา จ.นครศรีธรรมราช และโรงเรียนวิเชียรมาตุ 2 จ.ตรัง ในปีการศึกษา 2559 กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีความสนใจและเป็นตัวแทนของแต่ละโรงเรียนคัดเลือกมาโรงเรียนละ 50 คน รวม 250 คน (มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการจริง 267 คน)

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) รูปแบบ กลไก การเสริมสร้างวินัยด้านจิตอาสาเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเหมาะสมด้านมาตรฐานภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) เมื่อพิจารณาด้านย่อยด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (4.60) ด้านความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (4.51) ด้านอัตถประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (4.53) ด้านการเห็นพ้องต้องกัน อยู่ในระดับมาก (4.33)และด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมาก (4.00) 2) คู่มือการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยด้านจิตอาสาเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) โดยด้านความชัดเจนอยู่ในระดับมาก (4.25) ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก (4.75) 3) แบบประเมินวินัยด้านจิตอาสาเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มี 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านจิตอาสาต่อบุคคล จำนวน 7 ข้อ ด้านจิตอาสาต่อสังคม จำนวน 7 ข้อ ด้านความเสียสละ จำนวน 6 ข้อ และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จำนวน 6 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างด้านวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- 1) ให้ความสำคัญกับตัวนักเรียน(Human Oriented) ในมิติความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Right)
- 2) เน้นการปรับเปลี่ยนเจตคติที่เกิดจากความต้องการเปลี่ยนจากภายในตัวตนของนักเรียน (Internal Change)
- 3) ใช้กิจกรรมเป็นฐานในการสร้างเจตคติที่ดีและเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อสร้างความยั่งยืน (Active Learning for Sustainable)
- 4) ความตั้งใจจริงใจ ใส่ใจ จริงจังต่อเนื่องของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Caring and Continuing)
- 5) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Participation)
- 6) ยึดมั่นในตัวครูคือผู้สร้างผู้เรียนที่มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีกระบวนการคิดและกระบวนการปัญญา (Teacher as Student Contributors)

สำหรับกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ใช้กลไกการบริหารคุณภาพ (PDCA) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ส่วนระบบ กลไกที่พัฒนาขึ้นคือ 3s Model หมายถึง รูปแบบ ระบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 3 ด้าน ประกอบด้วย

S1 = Service mind หมายถึง จิตอาสา หมายถึง จิตที่มีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วย สิ่งของ เงินทอง เวลา แรงกายและสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างสมัครใจ ไม่มุ่งหวังสิ่งใดตอบแทน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

- 1) ต่อบุคคล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ความรู้ ชี้นำในสิ่งที่มีประโยชน์ ชักจูงในสิ่งที่ดีงาม ไม่เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อบรรเทาความต้องการของผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

- 2) ต่อสังคม ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ให้บริการและอำนวยความสะดวกในส่วนที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตั้งใจทำงานส่วนรวมจนสำเร็จ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แสดงออกโดยไม่หวังผลตอบแทน

S2 = Sacrifice หมายถึง เสียสละ หมายถึง การแบ่งปันให้แก่บุคคลอื่นที่ควรให้ด้วย กำลังกาย ทรัพย์สิน สติปัญญา พฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความเสียสละ ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) ทางกาย คือ การช่วยเหลือผู้อื่นที่ทำการงาน ไม่นิ่งดูตาย ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์
- 2) ทางวาจา คือ การแสดงความเห็นช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น
- 3) ทางใจ คือ ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุขและประสบความสำเร็จ
- 4) ทางทรัพย์สิน คือ การแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภคให้แก่ผู้ที่ขัดสนและสละทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล

S3 = Sympathy หมายถึง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) สามารถเข้าใจอารมณ์และความรู้สึก การแสดงออกของผู้อื่นโดยสามารถเดาความรู้สึกของผู้อื่นจากการแสดงสีหน้า พยายามแปลความหมายทั้งสีหน้าท่าทางคนรอบข้าง สามารถคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่นได้

- 2) สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ใช้ประสบการณ์ และความรู้สึกของตนเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ของคนอื่น สามารถตอบสนองได้สอดคล้องกับสถานการณ์ พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้อื่นโดยใช้ภาษาท่าทาง และภาษาพูดที่เป็นไปในทิศทางที่เอื้ออำนวย บ่งบอกถึงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

3s model ประกอบด้วย เป็น 2 กิจกรรมหลัก คือ

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อบูรณาการในชั้นเรียนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิซึ่มร่วมกับวงจรคุณภาพ (Constructivism based on PDCA) มีหลักการ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน เน้นการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ การลงมือปฏิบัติ การสำรวจปัญหา การทำโครงการ โดยผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้และการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิด วิธีการสอนที่หลากหลาย จนก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- ขั้นการวางแผนการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในขั้นนี้เป็นการเตรียมความพร้อมการมีวินัยเสริมสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้การมีวินัย ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และอภิปรายร่วมกัน ในขั้นนี้เป็นการทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจว่าการมีวินัย ด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

- ขั้นการปฏิบัติการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นขั้นปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นการจัดการเรียนรู้ด้านการมีวินัยเชิงรุกเน้นการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนร่วมปฏิบัติทุกกิจกรรม ขั้นนี้เป็นการทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มากขึ้น

- ขั้นประเมินการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ขั้นสรุปและประเมินผลการเสริมสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นการสรุปและประเมินผลเป็น โดยการใช้แบบประเมินการมีวินัยด้าน การมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายของการเกิดวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- ขั้นปรับปรุงการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สำหรับขั้นนี้เป็นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายของการเกิดวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีการประชุมสรุปการดำเนินงาน PLC การถอดบทเรียนร่วมกันทุกเดือน (AAR)

เงื่อนไขการนำรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไปใช้ ครูหรือผู้สอนต้องทำความเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รวมทั้งกระบวนการต่างๆ ทุกขั้นตอนเพื่อการเตรียมยุทธวิธี สถานที่แหล่งเรียนรู้ในการศึกษาภาคสนาม และการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่นซึ่งองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) การเรียนรู้หลักการตอบสนองผู้เรียนตั้งประเด็นคำถามที่นำไปสู่การสำรวจ ปัญหา การสร้างเสริมวินัย 2) ระบบสังคม การมีทักษะการทำงานร่วมกันและการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการศึกษาที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม 3) สิ่งสนับสนุนสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมสร้างเสริมวินัย อำนาจความสะอาดด้านสถานที่ เวลา และคณะครูที่ร่วมพัฒนา

2. กิจกรรมพัฒนานักเรียนนอกชั้นเรียนประกอบด้วย 5 หน่วยกิจกรรม คือ

- หน่วยที่ 1 การสร้างสรรค์สังคมจิตอาสาพัฒนาสถานศึกษา
- หน่วยที่ 2 เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่
- หน่วยที่ 3 สภานักเรียน

- หน่วยที่ 4 จรรยาบรรณ
- หน่วยที่ 5 อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

โดยในกิจกรรมในแต่ละหน่วยครูและนักเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมในรูปแบบของ 3s model สามารถแสดงในรูปแบบตาราง ดังนี้

กิจกรรมบูรณาการในชั้นเรียน	กิจกรรมพัฒนานักเรียนนอกชั้นเรียน
การบูรณาการในรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและการสอดแทรกในทุกวิชาโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค PDCA 1) ขั้นการวางแผนการมีวินัยเสริมสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) ขั้นการปฏิบัติการมีวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 3) ขั้นประเมินการมีวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 4) ขั้นปรับปรุง สรุปผลและสร้างองค์ความรู้/แนวปฏิบัติในการเสริมสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	หน่วยกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสร้างสรรค์สังคมจิตอาสาพัฒนาสถานศึกษา หน่วยกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ หน่วยกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสถานักเรียน หน่วยกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการจราจรโรงเรียน หน่วยกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ในคู่มือได้กำหนดบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

บทบาทของผู้บริหาร

- กำหนดนโยบายการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นร่วมกับครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง
- สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจ ให้แก่ครู นักเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ติดตาม ช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะและประเมิน การพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- เป็นต้นแบบพฤติกรรมการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- สร้างแรงจูงใจ เสริมแรง สร้างพลัง (Empower)

บทบาทของครู

- ทำหน้าที่ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- เป็นที่ปรึกษาของผู้เรียน
- มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียนให้ปฏิบัติพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ประเมินพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ประสานงาน สร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน
- ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาการมีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- เป็นต้นแบบพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- สร้างความตระหนัก เสริมแรงให้กำลังใจระหว่างการเรียนรู้

บทบาทของผู้ปกครอง

- ดูแลพฤติกรรมบุตรหลานด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นร่วมกับสถานศึกษา
- ให้กำลังใจ ในการสร้างวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ติดตามประเมินพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นของบุตรหลาน
- ประสาน สร้างสัมพันธ์ภาพกับครู ผู้บริหารสถานศึกษา
- เป็นต้นแบบพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

บทบาทของกรรมการสถานศึกษา

- ร่วมกำหนดนโยบายการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- เป็นต้นแบบพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ร่วมให้ข้อเสนอแนะตามประเมินการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

บทบาทของนักเรียน

- มีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ร่วมออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ช่วยกันดูแลเพื่อนนักเรียนในสถานศึกษาให้มีพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- พัฒนาตนเองวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ร่วมมือกับครู ผู้บริหารในการพัฒนาวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ร่วมประเมินพฤติกรรมการณ์มีวินัยในสถานศึกษาด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- บันทึกเรื่องราวด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ

บทบาทของชุมชนกับสังคม

- สร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ช่วยกันกำหนดกติกาการพัฒนาวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นในชุมชน
- ร่วมมือดูแลพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- เป็นต้นแบบพฤติกรรมการณ์มีวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- ร่วมประเมิน ติดตามพฤติกรรมการณ์วินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนในชุมชน

- ประสานงานกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง

บทบาทภาคีเครือข่าย

- สร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- ช่วยกันกำหนดกติกาการพัฒนาวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นในชุมชน

- ร่วมมือดูแลพฤติกรรมการณ์วินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- เป็นต้นแบบพฤติกรรมการณ์วินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- ร่วมประเมิน ติดตามพฤติกรรมการณ์วินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนในชุมชน

- ประสานงานกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง

- ให้การดูแล ให้กำลังใจ ชี้แนะ

ตอนที่ 3 ผลปฏิบัติการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 250 คน แต่มีนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 267 คน มัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 30.70 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 32.60

1) ระดับวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้าน (จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น) และภาพรวมพบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.23 และ 4.42) แต่ประเมินโดยครูอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23)

2) ระดับวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้าน(จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น)และภาพรวม ระหว่างใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยครูอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.33, 4.12 และ 4.11)

3) ระดับวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้าน(จิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น)และภาพรวม หลังใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยครูอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13, 4.12 และ 4.15)

4) ความสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างผลการประเมินวินัยนักเรียนภาพรวม ประเมินโดยตนเอง โดยเพื่อน และ โดยครู มีความสัมพันธ์กัน(ทิศทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5) ผลการเปรียบเทียบวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้านและภาพรวมก่อนใช้รูปแบบ กับ ระหว่างใช้รูปแบบซึ่งประเมินโดยนักเรียน พบว่า ระหว่างใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6) ผลการเปรียบเทียบวินัยในสถานศึกษาแต่ละด้านและภาพรวมก่อนใช้รูปแบบ กับ หลังใช้รูปแบบซึ่งประเมินโดยนักเรียน พบว่า หลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7) ปัจจัยของความสำเร็จที่สำคัญที่สุด คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ที่จะต้องมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันแต่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันซึ่งประกอบด้วย

- ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ที่คอยสนับสนุนในระดับนโยบาย สร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการบูรณาการด้านวินัยสู่สถานศึกษา โดยทำหน้าที่เป็นโค้ช พี่เลี้ยง คอยกำกับ ติดตาม และให้กำลังใจให้แก่ครูในการเสริมสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้การดำเนินการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาเป็นไปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

- ครูมีบทบาทเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในฐานะผู้สร้างและผู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ครูเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนวินัยในสถานศึกษา เป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนในฐานะผู้ร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับนักเรียน ครูถือเป็นตัวแบบในด้านวินัยของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

- นักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมด้านวินัย ดังนั้น นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยด้วยตนเองด้วย ในความเป็นจริงนักเรียนมีศักยภาพและมีความปรารถนาที่จะเป็นคนดี มีวินัยอยู่ภายในตัวเอง หากเปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วมจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะด้านวินัยที่ยั่งยืน

- ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่จะเชื่อมโยงวินัยจากสถานศึกษาไปสู่บ้านและชุมชน กลุ่มบุคคลเหล่านี้ควรได้มีส่วนร่วมรับรู้ในการสานต่อกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนต่อไป

การอภิปรายผล

1. รูปแบบการเสริมสร้างวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ กระบวนการของการพัฒนารูปแบบมีกระบวนการที่มีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีกระบวนการลงพื้นที่ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบ และสถานศึกษานำร่องในเขตภาคใต้ทั้ง 5 แห่ง ได้ข้อมูลที่เป็นสภาพจริงเป็นความต้องการและสอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษา ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้นำ ศาสนา ร่วมกับการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวินัยในสถานศึกษา มาสู่การออกแบบรูปแบบ กลไก การเสริมสร้างวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และเน้นให้ นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยด้วยนักเรียนเอง โดยมีผู้บริหาร ครูเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา ดูแลอย่างใกล้ชิด ประสานงาน เป็นการออกแบบที่เน้นรูปแบบที่ครอบคลุมประกอบ เป็นรูปแบบที่สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้จริง มีคู่มือสำหรับครู สำหรับนักเรียน และกำหนดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ กลไก วัฏจักร ถ้วน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ รูปแบบ ระบบและกลไกการจัดกิจกรรม คำสำคัญของรูปแบบ บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวทางการจัดกิจกรรม แนวทางการบริหารจัดการ และเครื่องมือการประเมินผลการเสริมสร้างเสริมสร้างวินัยด้านจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ที่สำคัญคือมีการนำไปทดลองใช้และมีการปรับมาตลอดการทดลองใช้ในสถานศึกษาจึงทำให้ผลการวิพากษ์รูปแบบและกลไกโดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมลวรรณ วีระธรรมโม (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล สังกัดวิทยาลัยพยาบาล เขตภาคใต้ พบว่า รูปแบบที่พัฒนา

ขึ้นจากกระบวนการที่มีความชัดเจนตามหลักวิชาการ กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบครบถ้วน รูปแบบมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับ จิราพร วัฒนศรีสิน (2547 : 89) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นควรมาจากการศึกษาความต้องการจำเป็น การศึกษาบริบทของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา องค์ประกอบชัดเจน มีคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติ

2. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนได้มีพฤติกรรมในวินัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดีขึ้นในระยะเวลา 2 เดือน หลังจากการใช้รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เนื่องจากกิจกรรมของรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ได้มีการออกแบบให้สถานศึกษาใช้ปัจจัยที่เกิดจากกิจกรรมภายในโรงเรียน เช่น กิจกรรมในรูปแบบที่นักเรียนได้มีการทำความสะอาดในพื้นที่บริเวณทุกวัน โดยแต่ละห้องเรียนจะต้องดูแลพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย ภายในห้องเรียนจะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบในส่วนนั้น ๆ จะเป็นคนทำความสะอาด เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ต้องทำต่อเนื่องทุกวัน วันละ 10-20 นาที ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อทำความสะอาดในพื้นที่ที่ต้องดูแลรวมถึงการใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดร่วมกับชั้นเรียนอื่น ๆ หรือห้องเรียนอื่น ๆ อีกด้วย สอดคล้องกับ ทาคิทา คาชิ (2007 ; 25) ที่ได้แสดงให้เห็นถึงวินัยโดยเขาได้ตั้งคำถามของการแก้ไขปัญหาการใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงหากนักเรียนทำผิดกฎระเบียบ และชี้ให้เห็นว่าการลงโทษโดยการใช้ความรุนแรงนั้นไม่มีประโยชน์ แต่การพัฒนาทางด้านการคิดนั้นส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียน เขาชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนตัวเองด้วยความสมัครใจและการส่งเสริมทางด้านการรับมือกับการศึกษานั้นสำคัญ จากประสบการณ์ที่ได้รับตรงนั้นเป็นกุญแจในการสร้าง “ความรู้สึกว่าตัวเองมีประโยชน์” ความหมายของความรู้สึกดังกล่าวก็คือ เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้นรู้สึกถึงการมีอยู่ของคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกถึงความสำเร็จเมื่อได้ช่วยใครบางคน ความรู้สึกพึงพอใจเมื่อได้เป็นคนสำคัญของใครบางคน นอกจากนี้ ความรู้สึกที่ตัวเองมีประโยชน์ คือ ความเชื่อที่มีต่อสังคม ในขณะที่เดียวกันคือความรู้สึกที่มีความสุขของการเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมนั้น พูดได้ว่าวินัยคือ จากสิ่งที่ต้องรักษา กลายเป็นสิ่งที่อยากรักษา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรเน้นการเปลี่ยนแปลงจากภายในตัวนักเรียน
2. ควรมีการบูรณาการในนโยบายระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน
3. ควรมีการกำกับติดตาม เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
4. ควรให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543 , มกราคม - มีนาคม). “โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ”. *การศึกษา*. 2000. 65(3) : 17.
- จิราพร วัฒนศรีสิน.(2549) . *ชุดกิจกรรมการเสริมสร้างจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล เขตภาคใต้* . สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข นนทบุรี.
- ชาย โปธิสิตา และคณะ. (2540). *รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ : ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร*. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธ.ธรรมศรี. (2513). *ชาวพุทธควรรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลื่องเชียงจางเจริญ.
- พระธรรมปิฎก.(2538) . *ธรรมนิพนธ์* . สำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์ . กรุงเทพมหานคร.
- พระเทพวิมลโมลี. (2528). *จิตวิทยาความมั่นคง* . กรุงเทพมหานคร
- พระไพศาล วิสาโล. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี ศึกษากรณีมูลนิธิพุทธอื้อจี*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560).*การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา* .กรุงเทพมหานคร.
- อมลวรรณ วีระธรรมโม (2548). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ของนักศึกษาพยาบาล สังกัดวิทยาลัย พยาบาล เขตภาคใต้* . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . กรุงเทพมหานคร.
- Tucker, W. J. (2009). *Public Mindedness an Aspect of Citizenship Considered*. BilioLife Publisher.
- Duckworth and Seligman.(2005).Self – Discipline Outdoes IQ in Predicting Academic Performance of Adolescents. *Psychological Science* n 16(12) 939 – 944)
- Keeves,Peter J. Model and Model Building . *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. Oxford : Pergamon Press .
- Takita Kachi .(2007).*Principles and Functions* .4th Edtion.from www.letto/col.com